

Hørings svar på *Utredning om litteratur- og språkpolitiske virkemidler og Til bokas pris. Utredning av litteratur- og språkpolitiske virkemidler i Europa*

Deres ref. 2011/03188 KV NBA:amb og 201104696-/ELI

De norske Bokklubbene¹ leverer herved et samlet hørings svar på rapportene *Utredning om litteraturpolitikk og språkpolitiske virkemidler*, som ble levert av Oslo Economics, Simonsens Advokatfirma og Oeconomica 30. desember 2011 og *Til bokas pris – Utredning av litteraturpolitiske virkemidler i Europa*, levert av Helge Rønning, Tore Slaatta, Olav Torvund, Håkon Larsen og Terje Colbjørnsen 15. februar 2012.

Oppsummering

De to rapportene departementet har bestilt representerer forskjellige perspektiver, og fremstår som viktige bidrag for utformingen av fremtidens litteraturpolitikk i Norge. De norske Bokklubbene slutter seg til den førstnevnte rapportens beskrivelse av måloppnåelsen for den statlige språk- og litteraturpolitikken som effektiv og god. Det samme gjelder rapportens samfunnsøkonomiske begrunnelse for fastprisprinsippet. Imidlertid er vi uenige i at fastpris skal baseres på frivillighet, slik rapporten foreslår.

Når det gjelder Rønnings og Slaattas rapport, argumenteres det fra et kulturpolitisk perspektiv for en boklov. Det konkluderes med at kvalitet og bredde best sikres innen et fastprissystem. En slik sikring er avgjørende for å videreføre en bokklubbvirksomhet for barn og voksne, basert på kvalitetslitteratur. Videre vil en boklov ifølge denne rapporten befordre nasjonale aktørers digitale satsning, noe som er kritisk for videreutvikling av kundevennlige løsninger.

De norske Bokklubbene slutter seg til oppsummeringen i rapporten *Til bokas pris – Utredning av litteratur- og språkpolitiske virkemidler i Europa* der det heter at "*De analyser og studier vi har hatt tilgang til konkluderer gjennomgående med at boklover best ivaretar kulturpolitiske mål.*"²

¹ De norske Bokklubbene er i dag en moderne, delvis nettbasert bokklubb med integrert fullsortiments bokhandel forbeholdt bokklubbmedlemmene. I tillegg består virksomheten av Bokkilden, en ledende nettbokhandel, åpen for alle. Virksomheten representerer dermed forhandlerleddet både som bokklubb og nettbokhandel. Totalt antall kunder er ca 750 000.

² *Til bokas pris – Utredning av litteraturpolitiske virkemidler i Europa*, s. 4

Kommentarer til enkelte punkter i rapportene

I rapporten *Utredning om litteratur- og språkpolitiske virkemidler* vises det til at måloppfyllelsen for den statlige språk- og litteraturpolitikken innen dagens system er god: *“Samlet sett synes virkemidlene på et prinsipielt plan i hovedsak å være effektive, både i forhold til de målene de har og i forhold til administrasjonen av dem.”*³ Rapporten har vurdert følgende kriterier: Tilgjengelighet, leselyst, kvalitet samt bredde og variasjon, og konkluderer med at dagens bokbransje leverer i henhold til de kulturpolitiske mål.

Rapporten understreker at nettbokhandler øker tilgjengeligheten. Selv om bokklubbenes posisjon er svekket siden 2005, slik det påpekes, bør det understrekes at også moderne, nettbasert bokklubbvirksomhet øker tilgjengeligheten slik nettbokhandelen gjør. Formidling av høykvalitetslitteratur til de mange, uavhengig av bosted, er en vesentlig effekt av virksomheten.

Når det gjelder andre parametere enn tilgjengelighet, er ikke elektroniske kanaler eller formater vektlagt i særlig grad i rapporten. Imidlertid argumenterer forfatterne mot fastpris på e-bøker, og legger til grunn at e-bøkene i dagens system får samme pris som papirutgaven⁴. Dette er ikke korrekt. E-bøker utgjør en økende andel av salget i både Bokklubben og Bokkilden, og vår erfaring er at prisen forlaget setter på e-bøkene alltid er lavere enn papirutgaven, på samme måte som pocketutgaven prises lavere enn den innbundne utgaven. Vi er enige med forfatterne i at utviklingen av forretningsmodeller på e-området er utfordrende. Imidlertid er den rigiditet som her forutsettes med hensyn til prismodeller en misforståelse, og bør heller ikke innføres ved en boklov.

Selv om rapporten konkluderer med at *“Fastprisen som prinsipp kan ha et rasjonale i bokbransjen, og det er vanskelig å finne økonomiske argumenter for at forlagene ikke bør kunne videreføre dette”*,⁵ anbefales en modell med frivilling fastpris. De norske Bokklubbene vil ikke anbefale en slik modell da den med stor sannsynlighet vil få fripris som konsekvens, slik man har sett i Danmark.

Rapporten *Til bokas pris – Utredning av litteratur- og språkpolitiske virkemidler i Europa* legger i større grad enn førstnevnte rapport vekt på den digitale utviklingen og de utfordringer internasjonale aktører som Google, Amazon og Apple representerer.⁶ I et lite språkområde og marked som det norske er investeringer i ny teknologi særlig krevende. De norske Bokklubbene har gjennom flere år investert betydelige beløp i elektroniske løsninger i sin bokklubb- og nettbokhandelvirksomhet. Helt nylig er kundevennlige løsninger for e-bøker lansert, løsninger som er tatt i bruk av et stort antall kunder. Det vil forandre investeringsevne og -vilje å holde tritt med den rivende utviklingen. Rammevilkårene for bokbransjen bør legge til rette for nasjonal utvikling av elektroniske løsninger, kanaler og formater, og etter vårt skjønn bør en fastprisordning derfor også omfatte e-bøker.

Hvordan sikre målsettingen om kvalitet og mangfold? I sistnevnte rapport viser analysene at land med boklov ikke har gjennomsnittlig høyere priser enn friprisland. Land med fripris har imidlertid lavere priser på bestselgere og økt bestselgersalg. I land med boklov opprettholdes derimot mangfold og kvalitet i utgivelsene. I tillegg finner man en stabilitet i antall forhandlere:

«... valg av prissystem virker inn på hvilke bøker som selges og presumptivt leses: Valg av friprissystem fører til økt bestselgersalg og lavere priser på utvalgte bøker, mens fastpris fører til salg av et bredere utvalg av bøker. Men systemene kan ikke skilles ut fra effekter på

³ *Utredning om litteratur- og språkpolitiske virkemidler*, s.5

⁴ *Ibid*, s.73

⁵ *Ibid*, s.73

⁶ *Til bokas pris – Utredning av litteraturpolitiske virkemidler i Europa*, s 120

gjennomsnittlige priser: Målt i gjennomsnitt er det ikke mulig å si at valg av friprissystem fører til lavere priser enn fastprissystemer.»⁷

De norske Bokklubbene mener dette er aspekter som må tillegges avgjørende betydning, og at de representerer tungtveiende argumenter for boklov. For å kunne videreføre en kvalitetslinje i bokklubb- og nettbokhandelsvirksomheten er dette helt sentralt.

Departementet fortjener takk for en faktaorientert og helhetlig tilnærming til arbeidet med å utforme den norske litteraturpolitikken. Slik vi vurderer det, representerer de aktuelle utredningene viktige bidrag.

Oslo, 16. april 2012

De norske Bokklubbene

⁷ Ibid, s.4